

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héti és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kérésre visszajár
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 16.

Lipótvárosi liberálizmus.

Ne tessék azt gondolni, hogy valami gonosz reakzionárius politikus találta ki ezt a legujabb elnevezést. Korántsem. Tessék elolvasni a képviselőház tegnapi gyűlésének jegyzőkönyvét, ez a jegyzőkönyv tanu reá, hogy a liberális kormány egyik oszlopos tagja, Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter használta először e kifejezést a vigécz-törvényjavaslat tárgyalása alkalmával s használta a liberálizmus azon árnyalatának jelzésére, a melyet a parlamentben Mezei Mór, a sajtóban különösen a Pesti Hirlap, a törvényszéken pedig — mint védő Eötvös Károly képvisel.

Ez a lipótvárosi liberálizmus legjobban hozzájárult ahhoz, hogy a liberális rendszer a közgazdaságban teljesen s a politikában is jórészt lejártá magát.

Nem is csuda. Mert ez a rendszer valójában nem volt egyéb, mint a legcsunjabb szolgálata az osztályérdeknek, a klikkek uralmának, az önző hatalmi politikának.

Hirdették nagy szájjal a legszebb elveket, a szabadságot, testvériséget, egyenlőséget, a mindenki iránt egyforma igazságszolgáltatást, jogvédelmet, szabad ipart, szabad kereskedelmet stb. stb., de mikor az általuk hirdetett elvek megvalósítására került a sor, csak az ígéreteknel, a szépen hangzó frázisoknál maradtak;

hozta törvényeket a nagy tőke, a vicinálisok és bankok számára, privilegiumokat, refakciókat osztogattak, de a népek nem maradt egyéb a közteherviselésnél s ennek a köztehernek is az aránytalanul nagyobb része az ő vállaira nehezedett.

Egy időben, éppen a liberálizmus aranynapjaiban, a vesszőparipa a szabad ipar és szabad kereskedelem volt. Szép, hangzatos jelszó, mely különösen hatott olyan szabadságszerető népnél, mint a magyar. E hangzatos jelszavak uralma alatt aztán összetörték minden korlátot, mely a nagy tőkének útjában állott. A czéh-rendszert eltörölték, helyébe azonban semmi védelmet sem nyújtottak az iparos osztálynak, melynek sorsát anélkül megnehezítette a nagy ipar, a gépek versenye. Képesítést nem követeltek többé az iparosoktól, — a kinek pénze van, mi szüksége annak a képesítésre?! Pénzen mindent lehet vásárolni.

Hasonlóképpen jártak a kereskedők. Minek azok a kereskedelmi korlátok, mire való a védvamos politika?! Hadd jöjjen a párisi, nürnbergi portéka! Jött is aztán a sok hitvány áru s ha nem ment lépre magától a publikum, segített rajta a tengersok vigécz, kik még a magyar szót sem tanulták meg.

És miután a tisztességes kereskedelemnek minden korlátját ledöntötték, itthon is megtanulták hamisítani nemcsak a külföldi iparcikkeket, hanem az áldott magyar föld termékeit, a bort, a lisztet, sőt még a tejet is; rátették kezükkel a

szántó-vető buzájára, mely még le sem volt aratva — máris a kupeczé volt.

Mikor aztán szemmel láthatóvá lett a magyar nép nyomora, mit a korlátlan verseny s a lelketlen kufárság okozott s a nép egyes jóakarói és védői szót emeltek e visszaélések miatt — letorkolták őket a liberálizmus nevében, a szabad kereskedelem jelszavával.

Pedig ez nem az igazi liberálizmus szava volt, hanem — a lipótvárosi liberálizmusé, mely érdekeit látta veszélyeztetve a nép érdekeinek védelme által.

Tavaly is hallottuk ennek a lipótvárosi liberálizmusnak a hangját, mikor a pálinka mérés korlátozásáról és a borhamisítók üldözéséről volt szó. Akkor még erőteljesebben szólalt meg. Darányi minisztert majdnem kibuktatták a bársonyszékből. Most azonban Mezei Mór — magára maradt, — Hegedüs miniszter pedig biztosan ül helyén.

Ugy látszik, a liberálizmus is meguntá már, hogy mindig csak a lipótvárosi árnyalat szekerét tolja.

Összeférhetetlenségi törvény revíziója.

Egy fővárosi lap írja:

Az összeférhetlenségi ügyek letárgyalására kiküldött képviselőházi bizottság minden elképzelhető módon halogatja a háztól nyert megbízatásának teljesítésétsébből a czéltől ülésnek a tartását. Ámbár a ház nyílt ülésében csak nemrég is megsürgették a bizottsági munkákat

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A magyar kereszténység és a magyar királyság*.

Főmagasságu Bábork-Püspök Ur,
 Kegyelmes Urunk!

Mélyen tisztelt közönség!

A magyar kereszténység, a magyar királyság és a magyar szent korona 900-dos jubileumát ünnepejük ma, mi nagyváradiak, akik ismerjük a kereszténységnek áldást osztó hatalmát, akik méltányolni tudjuk a magyar királyság megalapításának magas értékét, a kiknek szent a magyar korona.

Sokan vannak manapság, akik a kath. vallást, a kath. egyházat úgy szeretik feltüntetni, mint amely idegen hatalom, t. i. a római sz. szék vezetése, hatalma és befolyása alatt állva, semmi érzékkel nem bír a nemzeti érdekek, a nemzeti törekvések iránt s hogy tehát, ahol hazafias érdemekről van szó, ott a kath. egyház, minden tartozékaival együtt, számításba nem jöhet.

Igaz, hogy a tények nem szünek meg tények lenni az által, ha azokat némelyek tagadásba veszik. De mert a tagadásnál nagyobb jogosultsággal bír a bizonyítás és mert a kath. egyének nagyon emeli az önértékét az a tudat,

* Irta és a Kath. Kör. 13-iki jubiláris ünnepélyén felolvasta dr. Steinberger Ferenc.

hogy ő a hazafiságban is jelentős tényezőnek tekintendő egyháznak szerencsés a tagja lehetni, ezért is, de meg azért is, mert a mai ünnepség jelentőségének feltüntetése is megkívánja e szerény felolvasásom keretében, a mennyire az idő rövidsége engedi, megkísérlem rámutatni azokra az elévülhetetlen érdemekre, amelyeket a kath. egyház a magyar királyság megalapítása körül szerzett; megkísérlem feltüntetni azt, hogy ha a kereszténység az isteni Gondviselés-től kijelölt időben nem áll oldala mellé a magyar népek, a szép Magyarország már régen nem foglalna helyet az európai térképen vagy legalább is nem találánák azt a független államok büszke sorában.

A magyar nemzet mai hazájában való meglepedése után — mint ismeretes dolog — félszázadon át ostora és réme volt a külföldnek. Azonban a lechpaili szerencsétlen ütközet gondolkozóba ejtette a szilaj, kalandvágyó ne zetet. E csata végzetes kimenetele után megért az idegenek hite a magyar hősiesség varázseréjében s megfogytakozott a magyarok bizodalma is szerencse-csillagukban.

Az elbizakodás napjai után a komoly magabizáltság perczei állottak be; az önfentartás ösztöne sugta a nemzetnek, mely eddig kalandos hadjárataira vérét oly könnyedén fecsértelte, hogy a multtal szakítani kell, mert a dicsőség, kalandvágy és zsákmányszomj, mely a magyart folytonos harcokba hajította s mely nevét rettegetté és gyűlöltté tette, oly vihart idéz majd feje fölé, mely már megszilárdult

függetlenségét, sőt létét is veszélylyel fenyegeti. A nemzetnek józanabb része látta a veszélyt és föleszmélt. Látta, hogy a kereszténység minő csodás változást idéz elő egy nemzet gondolkozásában, érzéseiben és erkölcsében. L. tta, hogy a szilaj keleti természet nem fér össze a nyugati civilizáció szelidebb erkölcsével, melyeket a kereszténység isteni ereje varázolt át. Géza fejedelem kormányának legelső éveiben hazánk, mely azelőtt a Nyugat befolyása előtt zárva állott, most a német papság befolyásának önként látszik feltárni keblét. Legelsőben egy egyszerű szerzetest látunk határai között megjelenni. Nemsokára a téri papoknak, mint fegyvertelen lelki hódítóknak szervezett csoportját látjuk hazánkban szabadon működve hirdetni a kereszténység tanait. Magyarország megnyílik a keresztény eszmék befolyásának és hódító hatalmának.

A nemzeti átalakítás érdemleges végrehajtásának nagy munkája azonban a Gondviselésnek kiválasztott nagy férfára, szt. Istvánra várakozott.

Ez a kiváló elme-élő és széles látókörű államférfiu, amint a nemzet élére állt, már ismerte a feladatoknak nagyságát és fontosságát, melyeknek megoldása az ő erős kezére várt. Ismerte az európai helyzetet, mely nagyra hivatott nemzetét körülvette. Tudta, hogy a szomszédos, már kereszténynyé vált nemzetek kormányát erős férfiak tartották kezükben. Tudta, hogy a magyar nemzet egy kénytelenül megtört, lelketlen, minden oldalról gyanusan nézett

benyújtását s ez alkalommal maga a miniszterelnök is kijelentette, hogy a bizottságjavaslatom még a jelen országgyűlésen tárgyalható lesz: a bizottságot még sem hívták az országgyűlés újra megnyitása óta ülésre össze.

A legújabb ürügy a halogatásra a múlt héten az volt, hogy a bizottsági tagok még nincsenek a határozatképességhez szükséges számmal Budapesten. Meggyőződünk róla, hogy ennek a mentegődzésnek semmi alapja sincs. A bizottság jelenleg husz tagból áll, a 21-iket, *Gulner* Gyulát, időközben államtitkárnak nevezték ki. A husz tag közül tizenhét a múlt hét folyamán a fővárosban tartózkodott s mindössze csak három tag — *Pap Géza*, *Szalay Károly* és *Zsigárdy Gyula* — volt távol.

A bizottság tehát tulontul is határozatképes lett volna, ha a hét bármely napjára összehívják.

Örley Tisza Kálmán.

Annyira összenőtt a két Kálmán, hogy nagy dolog a kettőt kettőnek képzelni. Ha Kálmánról beszélünk, mindig hol az egyik, hol a másik tűnik fel előttünk, a mint elválhatlanul összenöve ölelik egymást és Biharmegyét.

Természetes volt tehát, hogy minekutána *Tisza Kálmán* itt járt vala testvéri ölelésre, követte példáját *Örley Tisza Kálmán*, a hű barát és árnyék.

Tisza Kálmán nem valami biztatóan szólott oda a harmadik Kálmánnak, a Széllnek; azt vártuk tehát, hogy *Örley* is hasonlót fog cselekedni *Margittán*.

Ebben a várakozásban alaposan csalatkozunk. Olyan dicshimnusz zengett *Margitta* kisbeszédü képviselője *Széll Kálmán*ról, mintha parlamenti hallgatását *Margittán* akarta volna kipótolni, a választásokra való bölcs tekintettel.

Furcsa ez a buzgó dicséret, nagyon furcsa. *Margitta Kálmánja* nem dicséri Nagyvárad Kálmánját, hanem a rátótit! Mintha ennek valami jelentősége volna a jövőre esélyeire nézve...

Még egy szenzációs névváltoztatásra is ébredünk valamelyik nap. Megérjük, hogy *Örley Tisza Kálmán* helyett feltűnik a tiszta választások ragyogó bajnoka:

Örley Széll Kálmán!
Persze, csak ha megmaradhat *Margitta* szükszavú képviselőjének.

Bibliographiai jegyzetek Várad színészetéről.

Írta: *Zsák I. Adolf.*

A várad színészet történetének megírói: *K. Nagy Sándor* és *Náményi Lajos* e sorok címűül szolgáló kérdést, tételt — néhány színlap ismertetését levonva, — még csak futólag érintésképen sem tárgyalják. Az ok az alábbiakból eléggé sejtethető.

Ezzel szemben azonban tartozom azt is kijelenteni, hogy az imént mondottak nem szolgáltatnak elégséges alapot a jelen soroknak a czimbéli tétel teljes kifejezését illetőleg valami vérmes következtetésekre; miért is az esetleges illúzióknak jó előre való eloszlására a következő *kettős* kijelentést teszem: az *első* az, hogy a czimbéli tétel kifejezése és megvilágítása érdekében egyenest a czélből történő, tervszerű, speciális kutatást nem végeztem, hanem az összes alább ösmertetett adatok más irányu kutatásaim közben véletlenül kerültek kezembe; s következtetésképen: e közlemény még távolról sem igényli a maga számára a várad színészet könyvészete teljes ismertetésének érdemét: *és ez a második.*

* * *

Sándorfi József dr.-nak, *Biharvármegye* főorvosa és táblabírájának 1824. nov. 30-án történt halála Várad színészeti ügyének fejlődésében legalább is másfél évtizednyi visszaesszel egyenértékű. Nem annyira azon tényből nyeri ez magyarázatát, *hogy* *Sándorfi* halálával az összes dekorációk, kulisszák és könyvtár szintén felvételtek a csödtömegbe; *hogy* az árván maradt *Nemzeti Játzó Társaság* nem rendelkezett megfelelő összeggel azok kiváltására; *hogy* nem találkozott senki a csemete színészetnek anyagi segélyezésére; hanem azon körülményben, hogy a város és megye egyidejű társadalma nélkülözött egy második *Sándorfit*, az ő egyéniségével, akarat és tettejével, lelkesültségével, áldozatkészségével és

kitartásával, ki képes lett volna azon veszélyeket elhárítani vagy legalább is velők szembeállani, melyek a német szellem uralta politikai hatóságok s az igen vegyes megcsökönyös elemekből álló várad társadalom részéről folyton fenyegetőztek. Hogy mennyire megfelelő a tárgyi tényállásnak e véleményünk, következik abból is, hogy *Sándorfi* halála után Várad, hol azelőtt a színészet állandó jelleggel öltött, csak több mint két évi időköz után látott ujabb falai között szintársulatot.

Ezen interstitium után *Éder György* volt az első ki társulatával Váradra jött. Nem volt egészen ismeretlen itt, sőt ellenkezőleg; ugyanis még *Sándorfi* aera alatt csaknem tíz évig állandóan Váradon tartózkodott s nem egy ízben igazgató helyettes is volt.

Éder első kötelességének tartotta a még mindig csőd tárgyát képező kulisszák s könyvtár megszerzését. E czélből 1826 febr. 21-ről kelt s megyei levéltárunkban maig is meglevő kérvényt terjesztett be a megyei törvényhatóságához, melyben az említett dekorációk átadását s a nagyvárad tánczpalotának három szobával együtt a farsangi napokat kivéve, a társaság részére mérsékelve meghatározandó fizetés mellett való átengedését kérelmezte. *Biharmegye* e kérvényügyet igen szépen s nemesen oldotta meg; felbuzdulva az 1825-iki országgyűlés a nemzeties irányu haladás terére való lépésétől — így nyilatkozik maga a megye, — nemcsak átadatta a dekorációkat minden díj nélkül való használatra, hanem maga állott az akció élére, melynek czélja a diszitési eszközök kijavítása, s részben ujonnan való beszerzése.

E czélből a vármegye első alispánja *Gencsy László* egy iv papir első lapját teljesen betöltő nyomtatott felhívást küldött minden egyes megyei birtokoshoz, melyben a fenti czélből önkéntes adakozásra szólította fel őket. E tény csaknem önmagában álló és ép azért e felhívás, mely az *Ugray* család utolsó élő tagjához *Ugray Ágnes*hez intéztetett, s ugyanezen családnak a muzeumunkban levő levéltárában található, most térszűke miatt nem közölhetvén, e lapok közelebbi számában tárcza alakjában közzé tesszük.

* * *

s bosszura felhívó léttel bír, mely vagy elpusztul, vagy a népek által elnyomva, a rabszolgák tömegét képezi vala, ha az egyház őt egyenjogú személynek, teljesen szabadnak nem nyilvánítja és védő szárnyait föltette ki nem terjeszti vala.

A kívülről fenyegető bizalmatlanság ellen bástyát emelni a kereszténység fölvétele által, a belülről való megizmosodásnak akadályait megszünteti (a széthúzó erőket képviselő törzsszerkezet romjain) a hatalmat egy kézben egyesítő királyság megalapítása által, ez képezte *sz. István* élete feladatát, melynek megoldásához benső hitének egész buzgóságával, akadályokat nem ismerő erélyének egész nagyságával fogott hozzá. Tudta, hogy a nemzet politikai átalakítását az erkölcsi átalakulásnak kell megelőznie, mert nyers hatalmakkal lehet szervezni államot, de azt a fejlődés feltételeivel ellátni és minden időkre fenntartani csakis az erkölcsi tényezőnek áll hatalmában. Azért a már szerencsésen megindult térítésnek munkáját vette kezeibe és azt egy isteni apostolnak buzgóságával hajtotta keresztül.

Miután így az egyháznak alapjait letette, az államkormányzatot kellett átalakítani, a nemzet életében elégtelennek bizonyult törzselekezet helyett a magyar királyságot megalapítani s a kormányrendszer átalakítását megkoronáztatása által szentesíteni.

Az időtájt a királyi koronákat a két legnagyobb hatalom: az erkölcsi és politikai mozzanatok összejárása által tetemesen megnöve-

kedett pápai hatalom és a többi államok fölött tulsúlyban lévő nyugati császárság osztogatja vala. Ezen koronának adományozása az akkori idők jogszokása szerint az illető nemzet állami függetlenségének nemzetközi elismerését vonta maga után. (Ámde a császárok korona-osztogatásának az az árnyékoldala volt, hogy e korona elfogadásával a császári hatalom alá rendeltéggnek, mintegy hűbéri köteléknek elismerése is járt.)

Szent István államférfiúi bölcsességének e válságos helyzetben nem lehetett nehéz a választás, hogy a római pápánál, vagy a nyugati császárnál keresse-e nemzete állami függetlenségének és jövőndő nagyságának a biztosítékát.

Ha a kereszténységre tért nemzetének a világegyházba való befogadását a pápánál kérelmezni vala, amint ezt másvalakitől nem is kérhetette, de ha a királyi korona adományozását a császárnál keresi, ez az adományozás azzal járt volna, hogy a magyar nemzet hűbéresévé lesz a nyugati császárságnak, vagyis azzal alárendeltségi viszonyba jő, mert a császár nem tett valamely nemzetnek szolgálatokat politikai ellenszolgálmány nélkül.

Ha pedig a pápának ajánlja föl országát és tőle kéri és veszi át a királyi koronát, ezzel ugyan elismeri a pápának szellemi felsőbbbőségét, de állami szuverenitásában független marad. Függni Rómától vallásilag, de mindekitől függetlennek maradni államilag: ez volt *Szent István*nak állambölcsésége és törekvése.

Ezért küldé *Asztrikot* Rómába egyházi in-

tézményeinek megerősítéséért és a királyi koronáért.

A pápai széken ekkor *II. Sylvester* ült, egyike a legnagyobb szellemeknek, kik a világegyház kormányzati székét valaha elfoglalták.

Sylvester pápa éles elméje felfogta a magyar állam fontosságát Európában. Előre látta, hogy ez a vitóz, harczias nemzet, a kereszténységben megtisztulva és megnemesedve, államszervezetében megerősödvé, (a nyugati kultúrának), a kereszténységnek védelmére áttörhetetlen érczfalaként fog megállani a Kelet támadásaival szemben.

Azért nemcsak örömmel adta meg a pápa *sz. István*nak a koronát, hanem azonfelül buzgó apostolkodása jutalmául a papság történetében páratlan kitüntetéssel és kiváltságokkal halmozta el.

Amint az apostoli áldást magában foglaló pápai levél, a királyi korona és a kettős kereszt Rómából megérkezett, *sz. István* a nemzet örömrivalgása közt királylyá kiáltották ki és az *István* által különösen tisztelt s Magyarország Nagyasszonyává avatott *Szűz Mária* menyevitele ünnepén Magyarország királyává koronáztatott. *II. Sylvester* bullája, a kettős kereszt, a tőle küldött korona, *sz. István*nak ezzel való megkoronáztatása a magyar nemzetet az európai államcsaládba emelte, anélkül, hogy függetlenségében legkisebb csorbát szenvedett volna. A kereszt és a korona örökre rá nyomta nemzetünkre a keresztény királyság bélyegét s örök hálaforrásra kötelezte a magyar né-

Napjainkban is megtörténik vidéken, — hol Tháliának állandó csarnoka s szolgálai nincsenek, hanem időnként vándorszínészek ünek hosszabb rövidebb időre tanyát, — hogy midőn a társulat a »legesleg« utolsó előadás szinlapját osztatja ki, ugyanakkor a sugó, (ki rendszeren a szinlaposztó is) egy-egy nyomtatott s általa irt füzetet is szétoszt a szinkedvelő családok között és ez a: »**Játékszini emlény v. emlék.**« Az alak, tartalom, s terjedelem rendszeren egy és ugyanaz és emellett **csékély:** nyolczadrétű alak, félívnyi terjedelem, a tartalom pedig áll egy bevezető verses költeményből, melybe a sugás művészetének nehézségei adatnak elő; egy rövid elbeszélésből; s a **bucszú szinlaposztó történetéből;** az állandó és vendég tagok névsorával, az eljátszott darabok repertoírjával stb. Önként következik, hogy az ily füzetek valamely hely színészet történetéhez, amellett, hogy legteljesebb képet nyújtsák, azon előnyvel is bírnak, hogy a legmegbízhatóbbak; Várad Sándorfi halála után **átmeneti** állomás lévén, fennmaradt a korszakából több ily füzet, melyeket ha a várad színészet történetének említett kétjeles írója ismert, művük az 1834—1860 éveknek legalább is a mű és névsor tekintetében hibátlan lenne.

Mindössze 8 drb, a mit e füzetekből röviden ismertethetek, a melyek akár az egyetemi könyvtárban, akár a nemzeti muzeumban, akár végül a helybeli lat. szert. káptalani könyvtárban feltalálhatók; a következőkben e füzetek bibliographiai leírását adom:

1. **Magyar játékszini emlény.** A haza fiai és leányainak iratott. Váradon 1834. Tichy ny. (16-odrét 28 lap.)

2. **Játékszini emlény,** melyet a . . . nagyilekű Honfiaknak mély tisztelettel hálája örök jelül nyújt a nemzeti színésztársaság sugója Inczedy György N.-Váradon. 1840. Tichy Alajos ny. (16-r. 15 lap.)

3. **Szinházi emlény.** E hon lelkes fiai s leányainak ajánlja Nagy Károly. Nagy-Váradon Tichy ny. (16. r. 16 lap nyomtatási év nélkül.) A Berecz Károly társutata alatt.

4. **Játékszini emlény,** melyet honunk nagyilekű fiainak s leányainak ajánl Fehérváry K. Antal N.-Váradon, 1847. Tichy ny. (16 r. 23 l.)

5. **Szinházi emlény.** A színészet hőnpártoló közönségének. Nagy-Várad, 1854. Tichy ny. (8 r. 10 l.)

6. **Nemzeti játékszini emlény.** Nagy-Várad városa nagyilekű fiai és leányainak ajánlja a dalszintársulat sugója (8 r. 12 l.) Nagy-Váradon 1854. Tichy ny.

7. **Szin ázi emlékkönyv,** melyet búcsuvételül Nagy-Várad városa nagyilekű fiai és leányainak ajánl Csiki György, 1857. Nagy-Várad Tichy ny. (12 r. 22 l.)

8. **Szinházi emlékkönyv,** melyet Nagy-Várad városa nagyilekű fiai és leányainak ajánl Egeni Elek, 1858. Nagyvárad. Tichy ny. (12 r. 22 l.)

* * *

Ennyi mindaz, mit a várad színészet bibliographiájáról mondhattam; más ki e czélből speczialis, tervszerű kutatásokra vállalkoznék, többet fog mondhatni, s talán a várad színészet multjában még mindig homályos pontokba is bevilágíthat.

Városi közügyek.

Az októberi közgyűlés.

Holnap d. u. 3 órakor tartja Nagyvárad városa rendes októberi közgyűlését. Ez már a harmadik közgyűlés lesz ebben a hónapban s egyuttal a legkevésbé érdekes. Persze, nem lehet mindig színházat felavatni. Nagyobb érdeklődést csak a 2—5. pontok fognak kelteni. Ott van egy újabb feljegyzésre méltó eseménye a villamos vasut örök időkre kinyúló terveinek és előmunkálatainak, két választás, melyből lehet három is és végül egy kilátásba helyezhető hideg fürdő a tanács számára a 12 százalékos közköltő emelés miatt. A mosdatás gyönyörűségeiből bizonyára kivesszi a részét minden városatyja, a ki teheti, hanem utána valószínűleg apostolok oszlása fog következni, az ősi szokás szerint.

A kiadott hivatalos tárgysorozat a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1900. évi október hó 18.-án esetleg

következő napjain mindenkor délután 3 órakor a városház tanácstermében tartandó közgyűlésén a következő ügyek fognak tárgyalatni:

1. Polgármesteri havi jelentés.

2. M. kir. Belügyminiszter urleirata a nagyvárad gőzmozdonyu közuti vaspálya részvénytársasággal a meglevő vonalainak villamos üzemre leendő átalakítására kötött pótszerződés jóváhagyása tárgyában.

3. Az üresedésbe jött I. osztályu, s esetleg ennek betöltése folytán üresedésbe jöhető II. osztályu számtisztai állásnak választás utján leendő betöltése.

4. Az üresedésbe jött irnoki állásnak választás utján leendő betöltése.

5. A tanács előterjesztése a házi pénztár s az abban kezelt alapok és alapítványok 1901. évi költségvetésének elfogadása iránt.

6. U. annak előterjesztése az 1901. és 1900. évekre egybeállított költségvetés elfogadása iránt.

7. U. annak javaslata a Posta- utca és diszletraktár között fennmaradó üres telek eladása tárgyában.

8. U. annak jelentése a vízműtelep biztosítása érdekében létesítendő fenékgátak ügyében.

9. U. annak javaslata a népszámlálást végző egyének napdíjainak és munka szerinti illetményeinek megállapítása tárgyában.

10. U. annak előterjesztése a házi pénztári költségvetés »Járványkórház« czimű VII-I rovatánál szükséges 1600 korona póthitel engedélyezése iránt.

11. U. annak előterjesztése az olasz-i elemi fuiskolához szükséges tanítói állás szervezése s javadalmazásának megállapítása iránt.

12. U. annak javaslata a »Fekete Sas« vendéglő alatti Kolliner D. és fia által bérelt bolthelyiségnek Schönberger Malvinra leendő átruházása iránt.

13. U. annak javaslata a László József telkéből a köztérhez csatolt területért nyújtandó kártalanítás tárgyában.

14. U. az a kir. ítélő-tábla épület és telkére kötött ajándékozási szerződést.

15. U. az a Kunz Gusztávval a Bazár-bérház bérletére kötött szerződést.

16. U. az Schönfeld Hermannal a kert-utcai 102. sz. házban bérelt lakásra kötött szerződést bemutatja.

17. Papolczy Ferencz alkaptány szabad-ságidő iránti kérvénye.

18. Hübner Istvánné szülésznoi oklevele.

Miről midőn a törvényhatóság t. tagjait értesíteni szerencsém van, egyben tudatom, hogy a közgyűlési tárgyak a közgyűlést megelőző na-

pet a római szentszék iránt. Mert — valljuk be — a Gondviselés különös kegyelmének és Sylvester pápa s sz. István király mélyreható bölcsességének köszönhető, hogy a magyar királyság megalakulásával a magyar nemzet teljesen független és szuverén maradt. Nem csak, hogy függetlenségéből semmit sem volt kénytelen feláldozni, ellenkezőleg: a kereszténység üde erejét, annak erkölcsi hatalmát kapta ajándékul.

Igy keletkezett a 100. évben a pápa és a császár által elismert, tehát legitim, önálló és független magyar királyság. »Azon pillanattól fogva, mondja egy prot. író, midőn a kereszténység lelki atyjának áldásával a magyar szent korona Istvánnak fejére tétellett, megszűnt nemzetünk idegen lenni Európában s új világ nyílt meg előtte: a keresztény műveltség és polgárisultság pályája.

Nemzetünk szemében oly fontos cselekménynek alakult a koronázás és a nek eszüköze: a korona, hogy a sz. István koronájával való megkoronázás nélkül senkit sem tartott törvényes királynak; a koronához pedig nemcsak a szent jelzőt használta, hanem azt az államhatalom képviselőjének is tekintette. Nemcsak kifelé jelezte a korona az ország nemzetközi vonásaiban az államnak függetlenségét és önállóságát, hanem befele is az ország közjogában minden hatalomnak jogi kuforrását és teljét. A szent korona ezen benne összpontosuló legmagasbb hatalomnál és jognál fogva

mintegy erkölcsi személylyé emelkedett, melynek külön jogképviseletét a korona ügyésze gyakorolta. — Ezért beszélünk »a sz. István koronája országa — és társországairól;« ezért vagyunk mi, magyar polgárok, egyenként és összesen a szent koronának tagjai.

A szent korona nem csak a nemzet legbecesebb régi kincsének, hanem a nemzet ramatizmusának, az ország függetlensége, önállósága és szabadsága biztosítékának is, tekintetett. — Midőn II. József császár a magyar alkotmány eltörlését szándékolván, magát meg nem koronáztatta és a koronát őrizete helyéről, Pozsonyból Bécsbe, az udvari kincstárba vitette, a legérzékenyebben nyilatkozott meg a nemzet kegyelete a sz. korona iránt. A nép sirás és jajgatás közt vált meg a nemzeti kincsétől. Az alkotmány, a szabadság és haza veszedelmének kezdetét látták a korona elvitelében. S midőn kedvezőbb idők beálltával a sz. korona ismét visszakerült a magyar földre, diadalmenettel vitték azt Budára.

Ez a sz. korona 1849-ben Nagyváradon is megfordult, a midőn Szemere Bertalan azt Szegedről ide hozta, hol a püspöki palotában volt letéve. Innen Aradra, majd Orsovára került.

*

Az egyház nem csak koronát tűzött a király fejére, hanem a koronának és a felkent királynak erőt és hatalmat is kölcsönzött a nemzet szemében. Az egyház szent helyein, főpapjai által, vallási szertartások között ve-

zette az egyház a koronázást, ezzel ugy tün-tette föl a királyt, mint a ki Istentől nyeri hatalmát. A korona lényében az isteni fölség visszasaugrását látta a nemzet és a királyt ugy tekinté, mint Isten helyettesét s mint ilyet tisztelte és engedelmeskedett neki.

Ez a korona a mint egy részről hatalmat ad és fényt kölcsönöz a király személyének, ugy más részről a nemzet alkotmányának a legerősebb bástyája. Nem bírhatja törvényesen a hatalmat a nemzet fölött a király, csak ha fejére teszi a koronát; és nem teszi fejére a koronát csak ha esküt tesz a király, hogy a nemzet alkotmányát tiszteletben tartja és jogait megvédelmezi.

Igy növeli meg az egyház a királyi hatalmat. De nem engedi, hogy ez a megnövekedett hatalom eltiporja a nemzet alkotmányos szabadságát.

Ha voltak idők a nemzet életében, amidőn a király széttepte a jogos hatalom korlátait, az egyháznak mindig volt bátorsága: föl-emelni szavát a nemzeti jogok védelmére.

A magyar kath. főpapság, bár hazafias kötelességének tartotta: a trón tekintélyét tisztelni és emelni, de a királyok önkényének mindig bátor ostromozója, nem egyszer áldozata volt. Aba Sámuel vérengzéseiről Gellért püspök nyilvánosan, a templomi szószékről korholta meg, a jelenlevők remegve várták a történendőket: hogy mi lesz most. Csak az nem remegett, akit tulajdonképen sujthatott volna a királyi harag villama, Gellért püspököt. Még a

pon a városház tanácstermében kitéve lesznek és bárki által megtekinthetők.

Nagyvárad, 1900. október hó 16-án.

Komlóssy József,
tb. főjegyző.

A nagyváradai képzőművészeti kiállítás.

— A védők fölkérése. —

Nagyvárad, okt. 16.

A vasárnapi rendező bizottsági ülés határozatából tegnap járt a küldöttség a bibornoknál és a főispánnál, hogy őket a védnökség és illetőleg diszelnökség elvállalására felkérje. A küldöttséget Mezey Mihály vezette s tagjai voltak: Sipos Orbán, Huzella Gyula, dr. Radó Ignác.

Első sorban a bibornoknál tisztelgett a küldöttség. Mezey felkérő beszédére a bibornok igen meleg, lelkes szavakban fejezte ki örömét az egész művészeti mozgalom felett. Boldognak érzi magát — ugymond — ha a magyar képzőművészet érdekében hasznosan közreműködhetik és a patronatust örömmel vállalja el, — Ezután a bibornok még sokáig beszélgetett a küldöttség egyes tagjaival az ő lebilincselő szeretetreméltóságával és páratlanul szellemes modorában. A gavallér főpap megkérdezte a küldöttséget, nincs-e szüksége a kiállításnak az ő anyagi támogatására, a mire készséggel volna hajlandó, a rendezőség hálás köszönettel vette tudomásul a kijelentést s azon reményének adott kifejezést, hogy a beléptidijakból minden költség fedezve lesz és így anyagi támogatásra nem lesz szüksége. Azt is kilátásba helyezte a bibornok, hogy a kiállítást személyesen fogja megnyitni.

— Nem mondom ugyan nagy beszédet — mondá kedélyesen tréfálgatva — mert én nem vagyok Rádl —

— De Schlauch Lőrincz! — szólott közbe a küldöttség egy tagja.

— De azért mondani valóm bizonyára lesz.

Megígérte a bibornok, hogy a kiállítást sürűn fogja látogatni s kérte, hogy a rendezés alatt is időről-időre adassék neki jelentés a kiállítás előhaladásáról, eredményeiről.

Innen a küldöttség a főispánhoz ment, ki igen szívélyesen fogadta a neki felajánlott diszelnökséget. Bebatóan tudakozódott az ügy egyes részleteiről és ismert szeretetreméltóságával kijelenti, hogy nemcsak hivatalos állásánál fogva áll örömet ezen nevezetes kulturmozgalom élére, hanem azért is, mert a képzőművészet iránt mindig nagy érdeklődéssel és szeretettel viseltetett. Maga kérte, hogy a rendező-bizottság megtartandó üléseiről értesítsék, mert azokon részt akar venni. Elmondotta véleményét a kiállítás látogatottságának propagálására vonatkozólag, hogy ez által a kiállítás tulajdonképeni célja: a képzőművészetek ismertetése, népszerűsítése, biztosabban elérhessék,

Ilyformán minden jel arra mutat, hogy a kiállítás a legszélesebb körben a legelőnkebb, méltó figyelemben fog részesülni.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Okt. 18. Városi közgyűlés d. u. 3 órákor.

Okt. 23. A Sebes-Körözs-társulat választmányi ülése d. e. 10 órákor és közgyűlés d. u. 3 órákor.

* **Uj főrendek.** A főrendiház 1900. évi október 13-án tartott ülésében az igazolóbizottság jelentése alapján gróf Csáky Károly váci megyés püspököt, gróf Szapáry Gyula királyi tárnokmestert, gróf Csekonics Endre kir. főasztalnokmestert, herceg Thurn-Taxis Miksa Egon baltavári nagybirtokost a főrendek jegyzékébe pótlólag beiktatta.

* **Kik akarnak népszámláló biztosok lenni?** Az 1899. évi XLIII. t.-cz. 1901. évi január 1. és 10. között általános népszámlálás megtartását rendeli el, mely népszámlálást számláló kerületenként a számláló biztosok teljesítendik. Megjegyzem, hogy a végrehajtási utasítás 11. § értelmében a számláló biztosok **napidíj szerinti díjazás** vagy a teljesített munka szerinti díjazásra bírnak igénynyel, a napidíjasokra 4 osztály és pedig 3, 4, 5, 6 koronás, a munka mennyiség szerinti díjazás-

nál pedig 7 fokozat és pedig számlálólaponként 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 fillér szerinti fokozat van megállapítva, mely fokozatokba a városi törvényhatósági bizottság fogja a számláló kerületeket véglegesen sorozni. — Megjegyzem továbbá, hogy számláló biztosokul a 7. § értelmében tanítók, tanárok, lelkészek, nyugd. állami, vármegyei, városi vagy községi tisztviselők, gazdatisztek, magánzók, továbbá felsőbb iskolai tanulók (joghallgatók) esetleg más alkalmas egyének alkalmazandók. — Midőn még megemlítem, hogy a város területét 85 számláló kerületre osztottam fel, felhívom azon egyéneket, a kik a megejtendő népszámlálásnál mint számláló biztosok alkalmaztatni óhajtának, miszerint mielőbb, legkésőbb azonban **f. év október hó 23. napjáig a polgármesteri hivatalnál jelentkezzenek.** Ugyanez alkalommal megemlítem, hogy a m. kir. központi statisztikai hivatal által a népszámlálási beoktatásnak foganatosítása végett kiküldött tisztviselő **f. év október hó 23-ik napján d. e. 9 órákor** fogja a városház tanácstermében az oktató értekezletet megtartani. — Az ezen oktató értekezletre az érdeklődőknek, különösen pedig azoknak, akik számláló biztosokul óhajtának alkalmaztatni, figyelmét ezuttal felhívom. Nagyvárad, 1900. október hó 13-án. Dr. **Bulyovszky József**, polgármester.

* **Milán király Budapesten.** Milán király tegnap reggel a kolozsvári vonattal Budapestre érkezett és a Hungáriában szállt meg. A fejedelem néhány napig marad Budapesten.

* **A Vörösmarty-ünnep programja.** A Vörösmarty Mihály születésének százados évfordulóján decz. 1-én tartandó országos ünnepély programja a következő: I. Utazás — a déli vaspálya társaság gyorsvonataival, melyek ugy Budapest, mint Székesfejervár felől csaknem egy időben érkeznek — Kápolnás-Nyékre, Vörösmarty szülő házához a Vörösmarty kör készítette méltó emléktáblával való megölése végett. Rövid alkalmi beszéd, mondja Vértessy József ügyvéd, a Vörösmarty-kör igazgatója és a rendező bizottság h. elnöke. II. Külön vonaton utazás Székesfejervárra, hol a vonat megérkezte után d. e. 1/4 11 órákor irodalmi ünnepély a megyeház nagytermében — esetleg a városi színházban — következő műsorral: 1. Megnyitó beszéd: — mondja gróf Zichy Jenő a Vörösmarty kör és a rendező bizottság elnöke. 2. Emlékbeszéd; tartja dr. Vas Bertalan a cist. r. főgimnáziumjának igazgatója. 3. Alkalmi költemény, dr. Vargha Gyula, a Kisfaludy-társaság titkáráról. 4. Az „Emlékkönyv”-et röviden ismerteti dr. Czapáry László, a Vörösmarty-

hatalmas Mátyás király önkénykedő hajlamai ellen is mert tiltakozni az ország primása, mert a kath. egyház mindenütt és minden időben a népszabadság védője volt.

De nemcsak bent az országban, hanem a külső hatalmak támadása ellen is sorompóba lépett az egyház a magyar alkotmány és függetlenség védelmére. Ha előfordult eset, hogy egyes erőszakos és önkényes csapások, mint II. Komár és III. Henrik, a német hatalmat Magyarországon is kiterjeszteni törekedtek, a pápák a német erőszak ellen és mindig Magyarországnak fölül magasra emelt függetlensége mellett érvényesítették nagy befolyásukat.

De nemcsak erkölcsi erejével, hanem a fegyverek hatalmával is oldala mellé állt az egyház nem egyszer a letiport nemzetnek. Azokban a rettenetes tusákban, melyeket a nemzetnek a saját léte és nyugodt biztonságáért kellett a félhold irtó hatalma ellen megvívnia, milliókat és milliókat áldoztak a római pápák a magyar haderő támogatására és a magyar fegyverek dicsőségének kivívására.

Az egyház nemcsak politikailag volt növése a nemzetnek, hanem megteremtette a nemzet polgárisultságát, közművelődését. Midőn még senki sem gondolt e hazában a közművelődés csarnokaival, az iskolákkal, — kezdve az elemi oktatástól föl a káptalani székesegyházi és egyéb főiskoláig, a tudományok minden fénye a katholicizmustól áradt ki az országba. A közművelődés hatalmas tényezőjére, az iskolákra senki e hazában annyi áldozatot nem hozott, mint a

kath. egyház. »A hitterjesztéssel karöltve járt a tudományosság és műveltség terjedése. Tudatlanságától a népet megszabadítani s így nyílt utat készíteni a vallás számára szívökbe, ez volt az egyház gyakorlata a legrégebb időktől fogva s azért az egyház a megtért népeket iskolákkal látta el.« Ezt tette hazánkban is.

A kath. vallás hazánkban Sz. Istvántól egész a legújabb időkig államvallás volt, azaz uralkodó vallás, uralkodó: hitével, moráljával, egyházkormányzati elveivel; intézményeinek szelleme áthatotta az állam egész életét: törvényhozás, igazságszolgáltatás, büntetőjog, az egyház szabványai szerint módosultak, különösen e nemzet törvényhozását irányította, fejlesztette az egyház szellemével, evangéliumi elveivel. A magyar kath. főpapok nemcsak a ker. világ első rendjének kiváltságos tagjai, hű a törvényhozásnak első rendű tényezői, akik előkelő tudásukkal, egyházi szellemükkel vezetik a törvényalkotást, nem a római jog, rideg sokszor kegyetlen szabályait vevén zsinórmértékül, hű az evangéliumnak humanus elveit jutattván érvényre a kor durva felfogásával szemben. Így fejlődött törvénykönyvünk az egyház vezetése mellett — a biblia alapján.

Ezek után ki vonhatja kétségbe, hogy a magyar kath. egyház élete alapításától kezdve beletörődött a magyar nemzet történetébe; ki vonhatja kétségbe, hogy a katholicizmus összeforrt a hazafisággal. — Mi is a hazafiság? — Szeretni a hazát haszon nélkül, önzetlenül; azt, a mi hazának szent, a mi drága kincse, amit

féltékenyen őriz, azt szívverünkkel, vagyonunkkal, tudásunkkal, hatalmunkban levő összes erőinkkel meg résztvenni és a meglevő kincseket gyarapítani. — Mi szentebb a magyarnak, mint a szent korona? Kit szeret a rajongásig úgy, mint az apostoli királyt? Mire féltékenyebb a nemzet, mint alkotmányos szabadságára? Mindezek a nemzeti ideálok hálásan tekintenek vissza a kath. egyházra.

Hát nem szatira-e, ha a katholicizmusnak, mely az apostoli királyságot létesítette, a magyar sz. koronát adományozta, hazai kultúránkat megvédte, és azt századok folyamán az egymaga izmosította, törvényhozásunkat vezette, nemzeti függetlenségünket és alkotmányunkat pénz- és véráldozattal védte, ha ennek a katholicizmusnak a hazafiságát ma gáncsesal illetik olyan intézmények fiai, amely intézmények még nem is léteztek akkor, midőn az egyházat már régen és mindig oldala mellett találjuk e hazának véres küzdelmeiben.

Akik e vádakkal dobálóznak, vagy nem ismerik a történelmet, vagy számitanak a tömeg tanulatlanságára, mely előtt két pecséttel vannak lezárva a magyar történet lapjai.

A kath. egyház önértékeléssel tekinthet vissza a kilencszázados multra, mert tudja, hogy ami e haza intézményeiben, kulturájában nemes, fölemelő, termékenyítő és életelő elem van, azt a kath. vallás lehelte bele.

Nagyon találóan választá a kath. kör e jubileumi ünnepekre éppen a mai napot, a magyarok Nagyszombatjának napját, akinek égi

kör titkára. 5. Záró beszéd: — mondja Havranek József, Székesfehérvár szabad királyi város polgármestere. IV. A czisterezita-rend székesfehérvári főgimnáziumán (Nádor-utca 8. szám.) a nagy költő tanuló korának emlékére állított tábla leleplezése. V. Fejérvármegye diszgyűlése. Vörösmarty Mihály arczképének leleplezése. Az alkalmi beszédet mondja Szűts Arthur vármegyei főjegyző. VI. Vonulás a költő szobra elé, ennek megkoszorozása. A küldöttségek magasztaló beszéde. Szózat, ének a honvédeknek vezetésével éneklő a nagyközönség. VII. Diszbed 2 órakor. VIII. D. u. 5 órakor, a déli vaspálya társaság székesfehérvári műhelye ének- és zenekarának fáklásmenete a nagy költő szobrához. A város kivilágítása fél 6—7 óráig. IX. Diszeladás a városi színházban esti 7 órakor. Bevezetésül: Alkalmi költemény. Dr. Várady Antaltól. Szavalja a szerző. Marót bán, Vörösmartytól: előadják a Nemzeti Színház művészei. X. Társas vacsora.

* **Molnár Gézáné temetése.** Nagy pompával és részvét nyilvánulása mellett ment végbe tegnap délelőtt az oly korán elhunyt **Molnár Gézáné** urnő temetése Mészáros-utcai lakásából. A temetési szertartást **Dencs János** tb. kanonok végezte segédlettel, minnek végeztével a temetkezési intézet disztestőrjei a négyes fogatú üveges kocsi helyezették a diszes érckoporsót. Ezután megindult a gyászmenet; elől a papság, utána a diszes koszoru vívő kocsi telve szebbnél-szebb koszorúkkal, szalaggal és fölirattal, ezt követte a gyászkocsi és a gyászoló család, valamint a nagyszámú résztvevő közönség és kocsisor. Az olaszii plebánia templomba mentek, a hol az elhunynak lelkeüdvéért gyásmise tartatott, melynek végeztével nagyszámú közönség kísérte a koporsót az olaszii temetőbe.

A temetésen ott voltak: **Bitoók** Zsigmond kir. ítélőtáblai elnök vezetése alatt az összes tábla bírák, **Bozóky** Alajos, dr. **Hoványi** Gyula, **Miskolczy** Barna, **Glatz** Antal, **Hlatky** Endre, **Géczy** Lajos, **Széchenyi** Jenő, dr. **Fráter** Imre, dr. **Waldman** Béla és még számosan.

Szalag föliratok a következők voltak.

Szeretett Etikémnek — Bánatos férjed és Gézuska.

Felejthetlen Etikémnek — Szerető testvéreid.

Felejthetlen leányunknak — Bánatos szülei.

Felejthetlen Etikémnek — A Sebesy-család.

A legnagyobb részvétellel — Molnár Lajos és neje.

pártfogásába ajánlotta Sz. István király e féltett hazát a viszontagságokat, megpróbáltatásokat rejtő jövőnek aggodalmas sejtelmek között. Ez a magyarok Nagyszonya jó anyaként örökölt a nemzet sorsa fölött, hogy a magyar fegyvereket győzelemre vezesse a hadak legfőbb ura, Istene.

A kik a világtörténet folyásában csak nyüzsgő-mozgó ember-tömegeket, csak vérengző csatákat, irtózatot lehelő ágyukat, számító hadvezéreket látnak és csak az események felszínén szereplő emberi bölcsészetet veszik észre, azok nem látják a háttérben a nemzetek élete fölött örökölt isteni Gondviselésnek, az eszmények szálait szövő és a történet lapjaira színes képeket vetítő Mindenható kezeit és nem hisznek az ég segélyében. De hát aki erővel behunyja a szem it, vagy nem vesz magának farsadást a szegesebb vizsgálatra, annak a rejtettebb dolgokat nem sikerül észrevennie.

Köszönet illeti meg a kath. kört, azért a gondolatáért, hogy a magyar kereszténység, a magyar királyság és a magyar szent korona 900-dos jubileumára, nekünk Váradnak is alkalmat nyújtott, mert Váradnak a tiszteletreméltó multja messze vissza nyulik e 900-dos történetbe és abban jelentős szerepet vitt De meg mi szerencséseknek valljuk magunkat, hogy a világot civilizáló katoheczizmusnak vagyunk gyermekei; büszkséggel tölti el lelkünket az a tudat, hogy a dicső multtal bíró magyar királyságnak vagyunk a polgárai és a szent koronának tagjai.

Részvétük jeléül — Ficzek Lajos és családja. Szeretett Etikémnek — Margit és Klára. A jó Etikém — Anyósa és családja. Öszinte részvétellel — Buzásy Albert és neje. Részvétük jeléül — Dr. Fráter Imre és neje. Utolsó üdvözléssel — Dr. Wavrek Kálmán. Mély részvétellel — Dr. Valdman Béla. Fájdalmas érzéssel — Kartársak nejei. Kedves Etikémnek — A Nábráczky testvérek.

Es még számos koszoru volt szalag nélkül.

A diszes temetést **Veiszlovits** Adolf és fiai temetkezési intézete végezte a legnagyobb rendben.

* **Pótadó kivetési lajstromok közszemlén.** Nagyvárad város összes városrészeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott — a föld- és házbirók után járó 1900. évi általános jövedelmi pótadó kivetési lajstromok az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18. §-a értelmében f. évi okt. hó 18—25 napján át nyolcz napi közszemlére a városi adóhivatal 2-ik számú szobájában a II-ik kerület Ujváros és Külvárosra nézve, 4-ik számú szobájában a III-ik kerület Váralja, Velenceze, Csillagváros és a Hegyre nézve, és 7-ik számú szobájában a I-ső kerület Olaszii városrésze nézve azon figyelmeztetéssel tételnek ki, miszerint érdekelt adókötelesek, a jelzett lajstromokban terhükre előírt adót ott megtekinthetik s az elleni netaláni felszólamlásukat azon adózók, kik ezen adónemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 14 nap alatt — a később benyújtott felebezés érdemi tárgyalás alá nem fogván vétetni, — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják. Nagyvárad, 1900. október hó 6. **Városi adóhivatal.**

* **Nagy tűz Szombatságon.** Nagy tűzről ad hírt szombatsági tudósítónk. **Vertán** Zoltán földbirtokos f. hó 15-én délelőtt családja és vendégei körében villás reggelizett, a mikor valaki az udvaron tüzet kiáltott.

A csapott zajra az egész társaság az udvarra sietett, a mikor már nagy lángnyelvek csapkodtak az istálló tetejéről.

A padláson kigyulladt a felrakott széna és szalma s a tűz oly rohanosan terjedt, hogy rövid idő alatt átcsapott a gazdasági magtárra is, mely tüzet fogva a szeles időben lángban állott az is. Az istálló egészen porrá égett, a gazdasági magtár belsejébe is eljutott a terjedő tűz és több gazdasági eszközt elpusztított, többet pedig sikerült megmenteni.

Az összefutott lakosság segítségével nagy sokára sikerült a tüzet lokalizálni, mely már a szomszéd épületeket is fenyegette. — A tűz okozta kár 2000 koronára rug, szerencsére azonban az elégett épületek és gazdasági eszközök mind biztosítva voltak.

* **A Cziráky-család gyásza.** Sulyos csapás érte, mint megirtuk, Cziráky Béla gróf főadvarmestert. Legidősb fia Cziráky Miklós gróf II-od éves joghallgató e hó 11-én éjjel rövid szenvedés után elhunyt Dénesfán. A holttestet a kenyerii családi sirboltba szállítják.

A fiatal korához képest kiváló műveltségű ifju gróf, írja a Székesfehérvár és Vidéke, erős nemzeti érzületét szépen jellemze az a kis epizód, mely a mult évben történt meg vele, midőn a bécsi Teréziánumban maturázott.

A história tanára Ausztria történetéből kérdezett valamit a kitűnő készülségű gróftól s így egészítette ki a kérdést:

... mint hazánk történetének kimagasló eseménye...

Cziráky Miklós gr. az ősnemes magyar család sarja, aki a haza fogalmát Fejérmegyében ismerte meg és jól ismerte, erre azt felelte:

— Ebben az értelemben nem felelhetek a kérdésre, mert az nem az én hazám történetéből vétetett.

Aminek az lett a következménye, hogy a kis gróf a történelemből megbukott és bizony

pótvizsgát kellett tennie, bár egyike volt az intézet legjelesebb tanulóinak.

Jó magyar szívének legyen édes pihenése a hazai földben, melyet még a professzorok szigorú tekintete előtt is bátran megvallott.

* **Felfüggesztett kir. közjegyző.** A hivatalos lap mai számában a kassai kir. közjegyzői kamara közhírré teszi, hogy **Görgey** Béla, sátor-alja-ujhelyi kir. közjegyző, az 1886. VII. tovényczikk 47. §-ának b) betűje alapján, állásától ideiglenesen felfüggesztetett és ezen állásra helyettesül Adler Vilmos sátor-alja-ujhelyi lakos közjegyzőjelölt kirendeltetett.

A törvény idevágó rendelkezése értelmében a 47. §. b) betűje alapján a közjegyzőségtől való ideiglenes felfüggesztés kimondandó, ha a közjegyző ellen csőd nyitott vagy gondnokság alá helyeztetett és ha a bíróság ezen határozata még nem jogerős.

* **Müller Agostonnak nem tetszik.** A görli tzi városi színházban történt ez az eset. Ibsen **Nóra**-ját adták. A színház egészen megtelt s a közönség feszült figyelemmel nézte az előadást. Az első felvonás közepétáján, a nézőtér közepén egyszerre csak fölemelkedik helyéről az egyik néző. Széttékingett maga körül, aztán emelkedett hangon kijelentette:

— A darab nem tetszik nekem. Nevem Müller Agoston.

Később kiderült, hogy Müller Agoston be volt ragva.

* **Erkel Sándor halála.** **Erkel** Sándor hült tetemeit érckoporsóba zártan tegnap indították utnak Békés-Csabáról Budapest felé, a hová este fél nyolczkor érkezett meg. A koporsót az Entreprise-intézet vette át és egyszerű halottas kocsin egyenesen az Operaház előcsarnokába szállították, mely a tegnapi napon megkapó gyászpompát öltött.

Fekete drapéria fűdi a márványfalakat s a komor gyászt a délszaki növények sokasága enyhíti. A koporsót az éjszaka helyezték ravatalra, melyet ma reggel megnyitnak a nagyközönség előtt.

A ma, szerdán délután három órakor végbemenő gyászszeretáson megjelennek a budapesti dalosegyesületek. Sőt a budai dalárda és a Ganz-gyári dalkör alkalmasint énekelni is fog.

Az országos daláregyesület tegnap koszorut tett a ravatalra, ezzel a felirattal:

»Az orsz. daláregyesület — Erkel Sándornak, volt karnagyának.«

A nemzeti zenede választmánya, melyek Erkel Sándor husz évig volt tagja, testületileg vesz részt a temetésen s koszorut helyez Erkel ravatalára.

A család a következő gyászjelentést adta ki:

Alőlirottak fájdalomtól megtört szível jelentik az imádva szeretett férjnek, a legjobb testvérnek, unokaöccsnek, sógornak és rokonnak nagyságos **Erkel** Sándor urnak, a m. kir. Operaház főzeneigazgatójának és volt igazgatójának, s budapesti Filharmóniai-Társaság elnökének, az Operaház zenekara özvegy- és árvasegélyző egylete elnökének, az összes hazai dalárdák főkarnagyának s tiszteletbeli tagjának, a Ferencz József-rend lovagjának, a Porosz királyi koronarend tulajdonosának stb. stb. a folyó október hó 14-én délelőtt 9 órakor áldásos életének 54-ik és a legboldogabb házasságának 20-ik évében hosszas és sulyos szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott hült tetemei Békés-Csabán f. hó 15-én délután 1/5 órakor fognak a róm. kath. szertartás szerint beszenteltetni és f. hó 17-én délután 3 órakor a budapesti m. kir. Operaház előcsarnokában újra beszenteltetni és a kerepesi-uti temetőben örök nyugalomra tételni. Az engesztelő szent misáldozat a f. hó 16-án délelőtt 2 órakor fog B.-Csabán és f. hó 18-án Budapesten a terézvárosi plebánián az Egek urának bemutatni. B.-Csabán, 1900. évi október hó 15-én. Áldás és béke lengjen

porai fölött! Erkel Gyula és családja, Erkel Mária, Erkel Lajos, Erkel István mint testvérei. Özv. Erkel Sándorné szül. Szabó Róza, mint neje. Dr. Szabó József, Czédly József mint sógorai. Özv. Erkel Lászlóné és gyermekei, Czédly Józsefné özv. Kesjár Mártonné és gyermekei, Dr. Szabó Józsefné mint sógornői. Dr. Erkel Rezső és Adler György mint nagybátyjai. Dr. Erkel Rezsőné sz. Unger Karolin özv. Szerényi Károlyné sz. Adler Anna mint nagynénjei. Erkel János és családja, Erkel Ödön Erkel Ágnes, özv. Hajósi Ottóné mint unokatestvérei és kis keresztfia Szabó József.

*** Kóbor cigány a hivatalos lapban.**
Csurar Trifu kóbor oláh cigány se hitte volna soha, hogy neki valaha a hivatalos lapot fog kellene olvasni, azt a lapot, amelyet rendszerint a hivatal aspiránsok kísérnek figyelemmel. Pedig jól tenné Csurar Trifu, ha valahol a falu végén rátalál a Budapesti Közlönyre, figyelmesen elolvasná azt, mert az van ma benne róla írva:

4526

3—1

Idézés bűnügyben.

1899. B. 531.4. Sulyos testi sértés vétsége miatt vádolt Csurar Trifu kóbori cigány legutóbb köllniki Krassó-Szörény megyei lakos a B. P. 470. §-ában írt következmények terhe alatt felhívatik, miszerint ezen idézésnek 3-szori közzétételétől számított egy hó alatt alulírt bíróságnál jelentkeznek, vagy lakását jelentse be Bogsánon, a kir. járásbírósnak. 1900. évi szeptember 28-án.

Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő **táv-irataink** szólnak:

Kitüntetett tábornok.

Pétervár, október 16. (Saját tud. táv.) Hivatalosan megerősítik hogy Grodekov tábornok, az Amur-vidék főkormányzója és az amur-vidéki katonai kerület parancsnoka, továbbá Alexejev altengernagy, a kvantungi csapatok és a csöndes oceánon levő tengeri csapatok főparancsnoka gyémántokkal kirakott arany kardot kaptak Miklós cártól. A kitüntetést a szárazföldi csapatoknak a manduriai, illetőleg a peccsili-harczterén való kitűnő vezetéséért és azokért az okos és erélyes intézkedésekért kaptak, a melyeket a kínai forradalom elnyomására és törvényes kínai kormányának uralomra jutása érdekében tettek.

Lázadás Szamsun vidékén.

Hongkong, okt. 16. (Saját tud. táv.) Kantonból jelentik, hogy Szunjacén bevette a keleti folyó partján lévő Kuisar várost és most bekeríteni készül Kuicsau várost, a prefektura székhelyét. Egy kanton császári sereg vereséget szenvedett és állítólag 200 embert veszített. Kanton katonai körei csapatokat készülnek kiküldeni a lázadó területekre. A Kaulung mögötti vidéken a lázadást illetőleg nem történt nevezetesebb dolog. Szamsunba folyton érkeznek kínai csapatok. Ho tengernagy még halogatja derékhadának elnyomulását. Sem a Kaulung mögötti vidék, sem a keleti folyó partvidékének lázadásában nem mutatkozik idegen-ellenes szellem.

Portugálok és kínaiak.

London, október 16. (Saját tud. távirata.) A Daily Chronicle-nak jelentik Hongkongból: Pénteken a makoai kapu sorompójánál a portugál őrség és kínai kulik között összefutkozásra került a dolog. Mikor tegnap éjjel egy csoport benschülött az őrházhoz közeledett, az őrség riadó-lövést tett, mire Makao egész katonasága kivonult. Egy ágyunaszád legénységet és ágyukat szállított partra és az önkéntesek bevonul-

tak. Támadás ugyan nem történt, de a lakosság nagyon izgatott.

EGYESÜLETEK

Kath. Körök nagygyűlése.

A Magyarországi Katolikus Körök és Olvasó egyesületek Országos Szövetségének igazgató tanácsa e hó 15-én tartotta a nyári szünet után első ülését. Az ülésen, melyet ifj. gróf Zichy János, a szövetség nagyjedemű elnöke vezetett, a tanács tagjai nagy számmal vettek részt és még a vidéki tagok közül is igen sokan voltak jelen.

Ifj. Zichy János gróf elnök megemlékezik a nemrég lefolyt katolikus nagygyűlésről, mely az Országos Szövetségnek első fontosabb, kifelé ható alkotása volt s mely minden tekintetben fényesen sikerült. Kívánja, hogy a Szövetség további munkáját, további működését is koronázza hasonló siker.

Elnök továbbá jelenti, hogy a szövetségbe újabbán beléptek a törökbálinti katolikus kör, az ózdi katolikus népkönyvtár, a gamási kath. kör. Ezzel a szövetségbe belépett egyesületek száma 108.

Az igazgatótanács ezután elhatározta, hogy a **Katolikus Körök Országos Szövetségének nagygyűlését november 20-ikán fogja megtartani.** Az erre vonatkozó intézkedések megtételével az elnökséget bizta meg.

Legfontosabb tárgya volt a gyűlésnek a nyáron lefolyt Országos Katolikus **Nagygyűlés határozatainak végrehajtása** ügyében tanácskozni. Erre vonatkozólag mindenekelőtt megállapodott az Igazgató-tanács abban, hogy a nagygyűlés munkálatait külön kötetben adja ki, hogy így azok a legszélesebb körben terjedjenek el. Ezután sorba vette az egyes határozatokat s beható eszmecserét folytatott azok megvalósítására vonatkozólag. A keresztény kharitászra vonatkozó határozat végrehajtására egy kisebb bizottságot küldött ki: Csillag Gyula dr., Major Ferencz dr., Ilinszky János dr., P. Soós István, Izsóf Alajos, Sólmosi Oszkár, Vay Kázmér urakból. Elhatározta továbbá, hogy a nagygyűléssel kapcsolatban október 20., 21. stb. napjain fogja tartani az **első keresztény szociális kurzust** s ennek előkészítésére fölkérte Prohászka Ottokár dr., Nötter Antal dr., Szádóvszky József dr., Giesswein Sándor dr., Rakovszky István, Szentiványi Károly, Benyács István, Ilinszky János dr. urakat.

Igazságszolgáltatás.

Két narancs miatt. Bizonyára élénk emlékezetében van olvasóinknak **Kotász** Zsófi cselédleány borzalmas büntetése, a ki megölte, urnőjét. Egy tehetetlen sánta pupos öreg rendesen két narancsot adott neki vacsorára; de valósággal azért, hogy elrabolhassa csekélyke értékeit, az erszényéből egy kis aranyórát, brostút és négy aranygyűrűt.

Benkner Lipótné született **Braun** Julia volt az áldozat, aki évek óta elváltan élt az urától és abból tartotta fenn magát, hogy kosztosokat tartott, urakat, meg leányokat is. A Váci-körut 35. számú házában volt négyszobás lakása. Az egyik szobában maga lakott, a többit albérletbe adta. Igen takarékosan kellett élnie, mert a szükség egyre ott leselkedett ajtaja mögött. Ezt a nyomorék asszonyt ölte meg **Kotász** Zsófia. Hogy hogyan követte el tettét, megdöbbentő ridegséggel, a megbánás minden jele nélkül, mint valami önmagától értendő természetes dolgot, adta elő a tárgyalá-

son, az esküdtbírák előtt, kiket borzalom töltött el annak hallatára, mint lopózott be este urnője szobájába, mint ragadta meg a nyakát mint fojtotta el tulajdon ökleivel halálra szánt áldozata sikoltását mint dulakodott vele, a mig végre belefojtotta a lélegzetet.

Előadta, megmutatta, miként vetett a holttest nyakára hurkot s hogy vonszolta a halottat a nyakára szoritott zsinagnél fogva a harmadik szobába a hol a zsinag végét az ajtó kilincse erősítette, hogy azt a látszatot keltse, mintha asszonya öngyilkossá lett volna. Azután pedig az egyik szobaurnak Policzernek, a kivel a szegény asszonynak viszonya volt egy czédulát írt asszonya nevében a következő tartalommal:

„Politzer, megbánod te ezt az életet, a mit a Handzsival élsz. Meguntam én már az életemet, megölöm magam Isten veled. A Zsófit fizess ki, mert az egy szegény árva leány.”

A levelet a Politzer asztalára tette, hogy azt a látszatot keltse, mintha az asszony szerelmi bánatában lett volna öngyilkossá.

Mindezeket megdöbbentő ridegséggel mondta el bírái előtt a leány, csak azt nem hitték el neki, hogy a két narancsos vacsora miatt követte el tettét. Egy huszéves legény volt egy közel negyvenéves leány szeretője, azt katonának vitték, valószínűleg őt akarta segíteni az elrabolt dolgokkal.

Braun Juliánál különben nem járta a legtisztább élet. A megölés gondja arra kényszerítette, hogy kéteshírű leányoknak is kiadja a szobát és úgy az a környezet, a melyben **Kotász** Zsófi élt, nem volt alkalmas arra, hogy nemesebb érzéseket is plántáljon a lelkében. És egyedül csak ezek a körülmények enyhítették némiképp az elvetemült teremtés bűnét. Az esküdtek is, úgy látszik, ennek a hatása alatt mon ták csak szándékos emberölés és rablásban, nem pedig gyilkosságban bűnösnek a vádlottat és e verdikt alapján a törvényszék **Kotász** Zsófiát tizenötévi fegyházra ítélte. Enyhítő körülménynek vette, hogy tizenkét éves kora óta szolgálórsorban, robotban tengette életét s a fővárosnak oly köreiben élt, hol az erkölcselenség miázmáival van tele a levegő.

Ma foglalkozott ezzel az ügygyel a kuria IV. büntető tanácsa, Kelemen Mór elnöklete alatt, a védő semmiségi panasza folytán. Az ügyet Janeschko bíró ismertette s semmiségi panasza indokolását dr. Darvay Fülöp védő személyesen adta elő. A kuria dr. Katona Béla koronaügyész-helyettes indítványa folytán a semmiségi panaszt elutasította.

Tolvaj cselédleány. **Leitner** M. nagyváradi lakosnál volt alkalmazva a múlt esztendőben **Lemner** Mária mint szobaleány. Mint-hogy nagyon hűségesnek látszott, megbiztak benne, a mely bizalommal azonban ő rutul visszaélt. Ugyanis midőn egyszer nem voltak otthon, egy női selyemruhát, 5 koronát s több aprótárgyakat ellopott és azokkal megszökött. A törvényszék büntetőtanácsa a tegnapi tárgyalás folyamán a hűtlen cselédet, ki már egy ízben ugyancsak lopásért büntetve volt, lopás vétségéért **4 hónapi fegyházra** ítélte.

Közönség köre.

A magyar állami alkalmazottak egyesületének nagyváradi fiókja által f. év és hó 7-én a „Fekete Sas” szálloda nagytermében rendezett jótékonycélu táncmulatság bevételeinek s kiadásainak megállapítása tárgyában e hó 1-én délután 3 órakor **Lázár** György fiók-egyleti elnök elnöklete s **Ponorán** Lukács kir. törvényszéki igazgató diszelnök jelenlétében gyűlést tartott. Az elnök által előterjesztett számadás minden észrevétel nélkül elfogadott s megállapított, hogy a számadás szerint felülfizettek:

10 koronát: **Báró** Königswarder Herman, **Ba-** ranyi Zsigmond, G. B.; 6 koronát: **Müller** és **Kauf-** mann; 5 koronát: **Pakala** Tamás, **Kondás** József, **Kovács** János; 4 koronát: **Mihucz** Péter, **Ponorán** Lukács; 3 koronát; dr. **Kis** Döme, V. J., **Csicsay** Alajos; 2 koronát: **Weshler** Adolf, **Bernáth** Ferencz,

Mandel Mór, Miskolczi Barnabás, Glac Antal, Ritóók Géza, Hlatky Endre, Kiss Elek, dr. Stocker József, Zedleck Róbert, dr. Sonnenfeld Zsigmond, dr. Lázár Aurél, dr. Tury Kálmán, dr. Schweiger Ede, Gyöngyösi István, Wallner Ödön, Rádl Odön, Moskovics A., dr. Radó Ignác, dr. Markovits, Kunz Gusztáv, Bunyitay Vincze, Lindenberger, G. B. II., V. M., P. A., dr. Csulyok Béla, Hirschmann Konrád, Fuszek N., Krajner Dániel, Szimonisz Arnold, özv. Vas Imréné, Berényi József, dr. Herczeg, Nagy Ferencz, dr. Perczel Adolf, Dobai Albert, Baróthy Pál, dr. Buna János; 1 koronát: Ardeleán Juszti, Hönigsberg N. F., Krant Herman, N. N., Deutsch Ignác, Zborai Gyula, Weisz Sámuel, dr. Bekker István, Stetner János, Bösörményi Géza, Gergely István, N. N., ifj. Popper József, dr. Fassie Lajos, Márkus János, dr. Vavrek Kálmán, Puskás Béla, Medvigy Gábor, Popper Akos, Moskovics Miksa, Könczey József, Gaál Endre, dr. Imrik Gusztáv, dr. Mártonfy Zoltán, Száhlender Károly, Tatár Zoltán, Dús László, dr. Mihály Lajos, Csordás Zsuzsika, Ilyés Anna, Vértesy Andor, Hevesi Sándor, Kurländer és Ehrenfeld utódai, Rothbart Ignác, Huszár és társa, Kalenda N., Kurt Mihály, dr. Molnár Jenő, dr. Berkovits F., dr. Weiszberger Lipót, dr. Benedek N., Zigre Miklós, Weiszberger Jakab, Stant M., Ullmann Izidor, N. N., Brükner testvérek, Stern S., D. K. L., dr. Nagy Géza, Erdődiné, Weinbergerné, Poticzki János, Valaki, Dobák, Wurst József, Fehér Gyula, Kolozsavary Sándor, Huzella, Zajnay, Reismann Mór, özv. Vadászné, Fábry testvérek, H. J., dr. Szemethy Géza, B. M., Gunden Dezső, Kolb Géza, Forrás Gyula, Kosztolányi Károly, Sztán Dániel, Dobó Miklós, Záchy József, Halász Gyula, Taty Bertalan.

(Vége köv.)

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Francziából fordította: K-6.

67.

— Ha visszautasítja, a mit nem tartok valószínűnek, akkor csapjon lehetőleg nagy zajt, ez kitérő reklám lesz önnek.

— Hátha fölkeresném Dubreuil?

— Ez sem rossz eszme.

— Majd meglátjuk.

Elváltak, Leronge kikísérte Jaumard-t az ajtóig, azután Houdon-utczai lakása felé tartott. Mielőtt belépett volna szobájába, megállott Laugier ajtaja előtt.

— Ha akarnán, most kopogtatnék ennek a derék embernek az ajtaján, ki most bizonyosan nyugodtan alszik, tiz perczig beszélgetnék vele és ötven ezer frankkal jönnék ki.

— Hogyan végezzem a dolgot, gondolkozott Jaumard hazaérkezve. Nem hiszem, hogy valaha valaki olyan zavarban lett volna, mint én most. Szinte bánom, hogy belekezdtem ebbe a do ogra, eddig legalább nyugodtan éltem társammal, kiről azt hittem, hogy becsületes ember s ki utóvégre is hasznomra volt. Most pedig megtudom, hogy társam tolvaj és egy közjegyző gyilkosa! . . . Így higgyen valaki a látszatban és így ítéljen valakinek az arcából . . . Mit tegyek? Ha elfogatom, oda a huszonöt ezer frank, egyszerre tönkre vagyok téve. Ha Dubreuilnak szólok, az bizonyára bosszút áll apósa haláláért, de az eredmény rám nézve ugyan egy. Csak két mód van tehát hátra, az egyik az, hogy úgy hagyok mindent, a mint most van, bekében élek Laugierrel, míg valahogy ki nem turom magam mellől; vagy pedig követem Leronge tanácsát és tárgyalásokba bocsátkozom vele . . . tárgyalni nagyon kedves dolog. Majd meggondolom holnapig, akkor határozok. Addig is alszom egyet, hátha álmomban jön valami jó gondolatom . . .

XIV.

A Volaire-utczai kis lakásban nagy felfordulás volt. A butorok szerteszét szórva, rendtelenségben, ládák, csomagok dobozok egymás hátán, szóval mindenből arra lehetett következtetni, hogy nagy utra készülnek.

Tiz óra lehetett, Lucie csomagolt, Jakab, ki sehol sem találta helyét folyton járt kelt, leült, az ablakon kinézett, megint felugrott és a feleségét sürgette, hogy menjenek a vendéglőbe villásreggelizni.

(Folyt. köv.)

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Szerdán: A hol unatkoznak. (Pailleron vigjátéka.)

Csütörtökön: A hol unatkoznak.

Pénteken: Görög rabszolga. (Operette Előszőr.)

Szombaton: Görög rabszolga.

Vasárnap: Kuruczfurfang. (Népszinmű előszőr.)

Hétfőn: Kuruczfurfang.

Ahol unatkoznak. Szerdán és csütörtökön Pailleron híres, kiváló vigjátéka: Ahol unatkoznak, kerül színre a Szigligeti-színház színpadán. Ez alkalommal mutatkozik be a társulat drámai személyzete, a nagyváradi közönségnek. A főbb szerepeket Somogyiné Nagy Julia, Benkő Jolán, P. Szép Olga, E. Kovács Mariska, Szohler Olga, Balázs Olga, továbbá Balla Kálmán, Dézsi Alfréd, Nyáray Antal és Könyves Jenő játsszák. A vigjáték előadására nagy gondúal készül a társulat.

Somogyi Károly üdvözlése. A színház megnyitása alkalmából Somogyi Károly színgazgatót számos telegramban üdvözltek. Táviratban gratulált: Porzsolt Kálmán a népszínház igazgatója, Csetényi Juliska, Rábel László (Sopron) az Aradi szintársulat, Kőmivesné, Gárdonyi pár, Lenkei Zsigmond, Májer József, Máyer Oszkár (Ujvidék) Békéssy (Arad.)

TAVIRATOK

Várfogságra ítelt főhadnagy.

Budapest, október 16. (Saját tud. távirata.) Keresztesi János, a 32-ik házi-ezrednek a hadkiegészítési parancsnoksághoz beosztott főhadnagya három évre besorozott ujonczokat pénzért nyolczhetes póttartalékosokhoz, viszont a létszám érdekében aztán póttartalékosok közül ugyananyit három éves szolgálatra osztott be. A vizsgálat fél évig folyt ellene s most mondták ki az ítéletet, mely négy évi várfogsággal sújtja a magáról megfeledkezett tisztet.

Rokonszeny Krüger iránt.

Páris, október 16. (Saj. tud. táv.) A Irvaedérban kitett iven eddigelé mintegy ezer ember fejezte ki aláírásával rokonszenvét Krüger és Steyn elnökök iránt. Ugyanennyien küldték aláírásukat Hollandiából és Németországból. A búrok ügyének támogatására alakult francia-bizottság tagjainak száma már 125.000-re rug.

Az amerikai elnökválasztás.

New-York, október 16. (Saj. tud. táv.) Pártatlan szemlélők meg vannak róla győződve, hogy ha csak véletlen dolgok nem jönnek közbe, Mac Kinley megválasztása bizonyos. Ebben a hozzáértő emberek számításai megegyeznek azoknak a véleményével, a kik az amerikai nép

jellemére alapítják ítéletüket. Az eddig kétségeknek ismert államokból érkező jelentések arra vallanak, hogy a republikánus eszme terjedésével napról-napra növekszik Mac Kinley hiveinek a száma.

Öngyilkos főhadnagy.

Budapest, október 17. (Saj. tud. táv.) Éger Czeiler Adolf 60-ik gyalogezredbeli főhadnagy főbe lőtte magát. — Tetének oka ismeretlen.

Halálos szerencsétlenség.

Olmütz, okt. 16. (Saját tud. táv.) A gymnásium építésénél beszakadt egy fal. Hét munkás meghalt, négy pedig veszedelmesen megsebesült.

Millerand pohárköszöntője.

Páris, október 16. (Saj. tud. távirata.) A mérsékelt lapok hevesen támadják a kormányt Millerand miniszter legutóbbi beszéde miatt, melyben ez kijelentette, hogy törvényjavaslatot fog előterjeszteni, mely szerint valamely gyár munkásaink többsége a kisebbséget a munka abbanhagyására kényszerítheti. A »Temps« azt írja, hogy ez a nyilatkozat ellentétben áll Waldeck-Rousseau miniszterelnöknek a kamarában tett ama kijelentésével, hogy a kormány mindent el fog követni a munka szabadságának megvédésére.

KOZGAZDASAG.

Nagyváradi hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradi piacon 1900. okt. hó 16-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 13.60—13.—. Kétszeres buza 12.—11.60. Rozs 12.20—11.80. Arpa 11.80—11.20. Zab 10.—9.60. Tengeri: 12.40.—8.40. Borsó 30.—. Lencse 36.—. Bab 14.—. Köleskása 24.—. Burgonya 3.40. 100 kiló lángliszt 25.—. zsemlyeliszt 24.—. fehérkenyér liszt 23.—, barnakenyér liszt 20.—. széna fuvarral 5.—, szalma 1.— Szalonna 106.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. bükkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —96, öntött gyertya —86. Lámpaolaj —82. 1 liter ó-bor 1.20. Uj-bor —80. Pálinka —72, Szilva-pálinka 1.60. Szesz 2.—. 1 mm. kőszó 21.40, nyers fagyú —48. olvaszt. fagyú 76.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 66.—, új bor 50.—, mész 2.10, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.—, kendermag 22.—. köles 14.—. repeze 23.—, dió 25.—, mogyoró 29.—, aszalt szilva 46.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 1.16, sertéshus 1.—4, juh-hus 64, veres hagyma 14, fog-hagyma 24, bors 2.20, paprika 2.20, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 40, mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. búzadí —.—.

Forgalmi kimutatás 1900. évi okt. hó 16-ról. Tiszta buza körülbelül 2500 hltr, kétszeres buza 500 hltr, rozs 600 hltr, arpa 150 hkl. zab 250 hltr, tengeri 4000 hltr, burgonya 360 hltr. Lásbas jószágok: Hízott sertés mintegy 130 drb, félhízott 250, sovány 300, stüldő 630, malac: 740, hízott marha 13, jármás ökör 440, fejős tehén 230, borju 220, bivaly 7, juh és kecske 300, ló 326.

Marha ártáblázat 1900. okt. hó 16-ról Egy pár első rendű jármás ökör 620—680, egy pár másodrendű jármás ökör 480—620, egy pár harmadrendű jármás ökör 280—460, 1 drb fejős tehén 100—250. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—230. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—184. 2 drb. veres borju 32—54, 1 drb. fél éves borju 34—46, 1 drb egy éves borju 48—72, két éves

borju 70—172. 1 drb hizott sertés 82—138, 3 pár fél éves 26—32, 1 pár egy éves sertés, 40—68, 1 pár két éves sertés 70—138. 1 drb igás ló 140—280, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36. 1 pár bojubőr 10—20, 1 pár lóbor 8—20.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, okt. 16.
Buza októberre	7.47
Buza júniusra	7.92
Tengeri	5.07
Rozs okt.	7.08
Zab okt.	5.36
Káposzta, repce, aug.	—

Értéktőzsde.

	Budapest, okt. 16.
Oszták hitel	643.50
Magyar hitel	647.50
Allamvasut	642.—
Rimamurányi	502.—
Magyar jelzálog	425.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. okt. 16-án.

Magyar aranyjárdék 4%	94.80
Magyar koronajárdék	90.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₂ %	100.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₂ %	98.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	96.57
Magyar földterhermentési kötvény 4%	89.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	98.35
Horváth-szlavónföldterhermentési kötvény	92.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	163.—
Tiszaszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	138.—
Oszták járadék papirban	96.75
Oszták járadék ezüstben	96.75
Oszták járadék aranyban	95.—
Oszták korona járadék	97.15
Oszták államsorsjegyek	131.25
Oszták magyar bankrészevény	16.95
Magyar hitelbankrészevény	664.50
Oszták hitelintézet részevény	641.—
Párisi vista	96.25

20 frankos arany (Napoleon'or)	19.25
Németbirodalmi márka	118.05
London vista	241.80
20 márkás arany	23.62

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetmény!

A párisi világkiállítás bezárult! A magyar kir. államvasutak budapesti menetjegy-irodája folyó hó 27-én indítja az utolsó különvonatot

Budapestről—Párisba

a világkiállításnak, ezen a művelt nyugoti nemzetek tárházának, a kereskedelem és ipar, a villamosági korszak, mezőgazdaság, stb. stb. legnagyobb látványosságainak megtekintésére, — mielőtt még a tárlat kapui bezárulnának.

Azok a kimagasló fényes eredmények, az erkölcsi siker, a melyben minden nemzetnek egyformán van része, indokolják a közérdeklődést, mely a párisi világkiállítás iránt kezdettől fogva nyilvánult. A közóhajtás tesz tehát, elég a m. kir. államvasutak menetjegy irodája, midőn a végső pillanatban alkalmat nyújt a magyar intelligens közönségnek ennek a végéhez közeledő kincsesháznak megszemlélésére.

A Budapestről—Párisba és vissza való utazásra előjegyzések legkésőbb e hó 23-ig fogadtatnak el

a nagyváradi kereskedelmi és iparkamara titkári hivatalánál,

hol a részvételi díjak is lefizethetők s hol a kirándulásra vonatkozó egyéb felvilágosítások is megadatnak.

A részvételi díjak a következők: I. osztály 185 frt (370 kor.) II. osztály 155 frt (310 kor.) III. osztály 120 frt (240 kor.) a mely összegben bentfoglaltatik az utazás külön gyorsvonattal Budapestől—Párisig október 27-én és a visszautazás Páristól—Budapestig november hó 6-án, a teljes ellátás 13 napon keresztül és pedig egy nap Münchenben, hét nap Párisban

és egy nap Zürichben, valamint a két-két napi utazás közben, elszállásolás Párisban, szabad bemenet a kiállítás területére stb.

Budapest, 1900. október 5-én.

A magyar kir. államvasutak I. városi menetjegy-irodája IV., Hungária-szálló.

1459—1900. számhoz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a Nagyváradi városi kir. járásbírósnak 1900. évi VV. 96. számú végzésével dr. Stokker József ügyvéd által képviselt Fröhlich János felperes részére Simkovits Ignác alperes ellen 249 kor. 64 fill. követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 606 koronára becsült ingóságokra a Nagyváradi városi kir. járásbírósnak fenti számú végzésével az árverés elrendeltetvén, annak felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán, Nagyváradon, Töltésszél 180. sz. házban leendő megtartására határidőül 1900. évi október hó 18. napjának délelőtt 11 órája tüzetik ki, mikor a bíróság lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adadni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alulírott kiküldöttnél vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Nagyváradon, 1900. évi okt. hó 6-ik napján.

Csathó Jenő,
kir. bir. végrehajtó.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyváradi, Apáczai-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hirlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,
számlák, falragaszok,
báti meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naplók,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.